

Energetyka jądrowa – ważny filar reindustrializacji Europy

ŁUKASZ JAGIEŁŁOWICZ

Zastępca Dyrektora Pionu Prawnego, Polskie Elektrownie Jądrowe sp. z o.o.

MACIEJ KOŁACZEK

Kierownik Działu Regulacji UE i Międzynarodowych, Polskie Elektrownie Jądrowe sp. z o.o.

W ostatnich latach w Unii Europejskiej nastąpiła zmiana w podejściu do założeń transformacji energetycznej. Choć jej cele pozostają niezmiennie ambitne, modyfikacji ulega sama droga do ich realizacji – transformacja nie może odbywać się kosztem przemysłu i prowadzić do utraty konkurencyjności gospodarek unijnych. Zarówno polskie, jak i unijne firmy potrzebują stabilnych dostaw czystej i relatywnie taniej energii elektrycznej, którą może zapewnić energetyka jądrowa.

Międzynarodowa sytuacja gospodarcza jest dynamiczna i stawia przed gospodarką polską oraz unijną szereg wyzwań. Ostatnie lata były swego rodzaju „sprawdzianem” dla założeń polityki klimatycznej i energetycznej Unii Europejskiej. W czasie pandemii doszło do zaburzeń w łańcuchach dostaw, co negatywnie wpłynęło na dostęp do rynków zagranicznych i importu oraz uwydatniło rolę bezpieczeństwa przemysłowego i konieczność utrzymywania mocy w sektorze produkcyjnym. Na trudną sytuację gospodarki postpandemicznej nałożył się kryzys energetyczny związany z agresją Rosji na Ukrainę. Doprowadził on do gwałtownych wzrostów cen energii elektrycznej, przede wszystkim ze względu na duże podwyżki cen gazu ziemnego – spowodowane ograniczeniem

dostaw tego surowca przez Federację Rosyjską do państw UE, zarówno przed wybuchem konfliktu, jak i po jego rozpoczęciu. W rezultacie ceny energii elektrycznej stały się kluczowym czynnikiem wpływającym na konkurencyjność gospodarki unijnej, w tym polskiej.

Suwerenność energetyczna i bezpieczeństwo

Wojna na Ukrainie uwiarydliła konieczność zapewnienia nie tylko odpowiedniego poziomu wydatków na obronność, ale również odporności na wahania cen surowców energetycznych, które przez część państw mogą być wykorzystane jako narzędzie geopolitycznej rywalizacji. Suwerenność energetyczna stanowi fundament budowy

bazy przemysłowej zdolnej zaspokoić rosnące potrzeby w zakresie bezpieczeństwa.

Pandemia i wojna uświadomiły Europie, że bezpieczeństwo energetyczne i przemysłowe to nie abstrakcyjne hasła, lecz fundament konkurencyjności i odporności gospodarki.

Obecnie obserwujemy napięcia w międzynarodowej polityce handlowej, które wprowadzają niepewność w zakresie dostępu do światowych rynków i surowców krytycznych, takich jak metale ziem rzadkich, a także wpływają na globalny podział pracy. Mówimy tu nie tylko o pełnoskalowym konflikcie zbrojnym między Rosją a Ukrainą, lecz także o narastających napięciach w relacjach innych państw świata. Procesy te potwierdzają konieczność utrzymania i rozbudowy w Unii Europejskiej oraz w Polsce konkurencyjnej bazy przemysłowej.

Dotychczasowa unijna polityka klimatyczna nie przyniosła wystarczającego rozwoju własnej bazy przemysłowej napędzającej transformację. Na tej polityce skorzystały natomiast kraje w innych częściach świata – w szczególności, choć nie wyłącznie, Chiny. W Europie ambitne cele klimatyczne, połączone z redukcją emisji, spowodowały wzrost cen energii, pogorszenie konkurencyjności oraz nowe wyzwania związane z bezpieczeństwem dostaw i stabilnością systemów energetycznych.

Zwrot w polityce unijnej

Nakreślony powyżej kontekst międzynarodowy stanowił dla unijnych decydentów ostatni

dzwonek alarmowy. Na wcześniejsze sygnały, również te płynące z Polski, Unia Europejska nie reagowała w wystarczającym stopniu. Refleksja przyszła jeszcze przed powołaniem drugiej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen. UE podjęła wówczas inicjatywy mające na celu wzmocnienie konkurencyjności.

Przeprowadzono m.in. reformę rynku wewnętrznego energii, której celem było zapewnienie inwestycji w czystą energię – zarówno ze źródeł odnawialnych, jak i z energetyki jądrowej. Reforma wprowadzała również mechanizmy wsparcia dla stabilizujących ceny energii umów zakupu (*Power Purchase Agreements – PPA*). Z kolei *Net Zero Industry Act* przewidywał instrumenty i zachęty do rozwoju bazy przemysłowej w sektorze czystych technologii, w tym w przemyśle jądrowym.

Wojna i globalne napięcia pokazały, że prawdziwa suwerenność Europy zaczyna się od energii – od zdolności samodzielnego zaspokajania potrzeb przemysłowych i obronnych w oparciu o własne, stabilne źródła.

Nowy skład Komisji Europejskiej, również kierowanej przez Ursulę von der Leyen, dysponował już obszernym dokumentem systematyzującym wyzwania w obszarze energetyki i reindustrializacji wspólnoty. Raport o stanie konkurencyjności w UE przygotował Mario Draghi – były premier Włoch i były prezes Europejskiego Banku Centralnego. Zidentyfikował on główne zagrożenia dla konkurencyjności gospodarki unijnej i wskazał pożądane kierunki jej rozwoju.

Europa zaczyna rozumieć, że ambicje klimatyczne muszą iść w parze z konkurencyjnością. Reindustrializacja i neutralność technologiczna stają się nowym kompasem unijnej polityki gospodarczej.

Draghi wyróżnił w swoim raporcie trzy kluczowe obszary inwestycji: cyfryzację, dekarbonizację i obronność. Postulował przy tym znaczny wzrost nakładów inwestycyjnych oraz produktywności. W odniesieniu do sektora energii za kluczowe działanie na rzecz konkurencyjności UE uznał obniżenie cen energii – m.in. poprzez stosowanie kontraktów długoterminowych, takich jak PPA i CfD. Mario Draghi podkreślił, że w zjednoczonej Europie sektor przemysłowy płaci za energię średnio o 345% więcej niż przedsiębiorstwa na rynku amerykańskim. Stałe dostawy taniej energii dla odbiorców przemysłowych są zatem warunkiem odzyskania przez UE konkurencyjności w sektorach czystego przemysłu. Dekarbonizację należy prowadzić efektywnie, z poszanowaniem zasady neutralności technologicznej w obszarze czystej energii – co oznacza wykorzystanie zarówno OZE, jak i energetyki jądrowej.

Renesans energetyki jądrowej

Rekomendacje raportu Draghiego przełożyły się na kluczowe dokumenty programowe Unii Europejskiej: *Pakt dla czystego przemysłu (Clean Industrial Deal)* oraz *Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii (Action Plan for Affordable Energy)*. Plany te zakładają wzmocnienie rynków długoterminowych energii, działania na rzecz elektryfikacji przemysłu, rozwój sektorów

czystego przemysłu oraz ochronę sektorów energochłonnych. Zapowiedziano również zaangażowanie środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego w rozwój rynków długoterminowych.

Działania nowej Komisji wyraźnie zmieniły też podejście do energetyki jądrowej. Przyjęto ramy środków pomocy państwa na rzecz wsparcia *Paktu dla czystego przemysłu (CISAF)*, które umożliwiają udzielanie pomocy publicznej dla rozwoju sektorów przemysłu jądrowego oraz jądrowego cyklu paliwowego.

Nowe podejście znalazło odzwierciedlenie również w projekcie budżetu siedmioletniego UE na lata 2028–2034, który przewiduje możliwość finansowania energetyki jądrowej ze środków unijnych. Dokument ten będzie teraz przedmiotem negocjacji państw członkowskich.

Po latach sceptycyzmu Unia Europejska dostrzegła w energetyce jądrowej nie obciążenie, lecz szansę – fundament konkurencyjności, bezpieczeństwa i reindustrializacji europejskiej gospodarki.

Zmianie uległy także prognozy Komisji Europejskiej dotyczące rozwoju energetyki jądrowej. Opublikowany w czerwcu *Ilustracyjny program energetyki jądrowej (PINC)* przewiduje w bazowym scenariuszu wzrost mocy jednostek wielkoskalowych (z wyłączeniem SMR) w UE z 98 GWe obecnie do 109 GWe w 2050 r. W scenariuszu optymistycznym wzrost ten może sięgnąć ok. 144 GWe. Wcześniejsze prognozy zakładały raczej spadek

zainstalowanych mocy jądrowych: do 95 GWe w 2030 r. i do 70 GWe w 2040 r.

Stabilność i konkurencyjność dzięki atomowi

Widzimy zatem, że kierunki rozwoju, które Polska realizuje od lat, stopniowo stają się kierunkami rozwoju całej Unii Europejskiej. W dążeniu do realizacji swoich ambitnych celów klimatycznych Wspólnota zmierza dziś w bardziej pragmatycznym kierunku, dostrzegając potrzebę zapewnienia równowagi między bezpieczeństwem, rozwojem przemysłu a zapewnieniem stabilnych dostaw czystej energii dla obywateli i gospodarki. Warto zauważyć, że są to zarazem główne cele Polskich Elektrowni Jądrowych sp. z o.o. – inwestora odpowiedzialnego za realizację Polskiego Programu Energetyki Jądrowej.

Biznes nie lubi niepewności, a przemysł potrzebuje energii elektrycznej dostarczanej po stabilnej i akceptowalnej cenie w każdym momencie. Wskazuje na to wyraźnie inicjatywa przemysłowa *European Business Nuclear Alliance*. Przyjęta w ramach niej deklaracja wskazuje, że energetyka jądrowa – obok OZE i innych czystych technologii – jest jedną z kluczowych dźwigni do zapewnienia dostępu do konkurencyjnych, stabilnych i przewidywalnych dostaw zdekarbonizowanej energii. Pod dokumentem podpisało się 14 organizacji przemysłowych z 14 krajów.

Energetyka jądrowa jest niezbędnym elementem miksu energetycznego, zdolnym realizować te cele – zarówno w postaci instalacji wielkoskalowych, jak i technologii SMR. Sprawdzone, nowoczesne i bezpieczne elektrownie jądrowe mogą pracować

w podstawie systemu, gwarantując stabilne dostawy energii dla przemysłu. Z kolei reaktory SMR mogą odpowiadać na zapotrzebowanie konkretnych odbiorców przemysłowych, współpracując z określonymi instalacjami.

Energetyka jądrowa jako stabilny dostawca energii redukuje również wahania w systemie elektroenergetycznym i na rynku energii, co będzie szczególnie istotne wobec rosnącego udziału OZE w miksie. Dostępność mocy jądrowych pozwoli na stabilizację całego systemu.

Energetyka jądrowa staje się nie tylko źródłem czystej energii, lecz także gwarancją stabilności, bezpieczeństwa i przewidywalnych kosztów – fundamentem konkurencyjności europejskiego przemysłu.

Umożliwienie pracy w podstawie dla nowych instalacji wielkoskalowych stanowi wyzwanie, które także powinno zostać podjęte. Pierwsze sygnały zmiany myślenia w tej kwestii pojawiły się już w przemówieniu o stanie Unii przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen, która jasno wskazała na potrzebę rozwoju rodzimych instalacji OZE współpracujących z energetyką jądrową jako bazą systemu elektroenergetycznego: „*EU needs more homegrown renewables with nuclear as baseload.*”

Pracujące w podstawie i z jak najwyższym współczynnikiem obciążenia instalacje jądrowe są najlepszą gwarancją bezpiecznych i konkurencyjnych dostaw energii, a także stabilności całego systemu elektroenergetycznego. ■

O AUTORACH

Łukasz Jagiełłowicz – Zastępca Dyrektora Pionu Prawnego, Polskie Elektrownie Jądrowe sp. z o.o. Posiada ponad 10-letnie doświadczenie menedżerskie w sektorze energetycznym, które zdobywał m.in. jako Dyrektor Departamentu Regulacji i Spraw Międzynarodowych PGNiG S.A. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, studiów Executive MBA organizowanych przez Gdańską Fundację Kształcenia Menedżerów, a także Podyplomowych Studiów Akademia Spółek w Szkole Głównej Handlowej. Ukończył aplikację adwokacką i został wpisany na listę adwokatów Izby Adwokackiej w Warszawie. Specjalizuje się m.in. w publicznym prawie gospodarczym, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji rynku energii.

Maciej Kołaczek – Kierownik Działu Regulacji UE i Międzynarodowych, Polskie Elektrownie Jądrowe sp. z o.o. Prowadzi sprawy związane z agendą unijną oraz Euratom i ich wpływem na realizację programu rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Od dwóch dekad zajmuje się polityką UE – pracował m.in. w Ministerstwie Gospodarki (2004-2012), jako Attaché ds. Energii w Stałym Przedstawicielstwie RP przy UE (2012-2016) oraz w spółkach Skarbu Państwa: PGNiG S.A. (2016-2023) i PEJ sp. z o.o. (od 2023 r.).

Partnerzy

